

IZHAJA VSAK DAN

od ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Usamišne števe se prodajajo po 3 nč. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, Št. Petru, Postojni, Sezani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele števe po 5 nč. (10 stot.)

OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinski in obrtni oglasi po 8 st. mm. smrtne, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljna vrsta K 2. Mali oglasi po 4 st. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. — Plačljivo in tožljivo v Trstu.

EDINOST

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

„V edinosti je moč!“

NAROČNINA ZNAŠA

za celo leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez doposlane naročnine, se uprava ne ozira.

Naročnina na nedeljsko izdajo „EDINOSTI“ stane: za celo leto Kron 5-20, za pol leta Kron 2-60.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo.

Naročnino oglaševanja in reklamacije je pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 20 (Narodni dom).

Iskrajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila Tiskarna „Edinost“, vpisana zadruga z omejenim poročstvom v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 20.

Poštno-hranilnični račun št. 841-652. TELFFON št. 11-57.

BRZOJAVNE VESTI.

Avstrijska delegacija.

Vojni odsek. Proračun vojne mornarice.

DUNAJ 25. (Kor.) V današnji seji vojnega odseka je bil na dnevnem redu proračun vojne mornarice. Poročevalec baron Schlegel je obžaloval, da je delovanje naše vojne mornarice omejeno le na Sredozemsko morje, in je z ozirom na časopisne vesti prosil mornariškega poveljnika pojasnil o dreadnoughtu „Viribus unitis“.

Mornariški poveljnik grof Montecuccoli je izjavil, da se mora letošnji mornariški proračun imenovati normalen, dasiravno v njem se nahajajoč zvišanje za 3 in pol milijona ni zadostno. S tem zneskom naj bi se pokrila pomnožitev moštva vseh strok in pred vsem tudi vsled rastoče draginje živil povečani stroški za službo določenih večjih ladij. Poleg tega se je delu moštva zboljšala hrana in je tudi treba prehraniti več moštva. Poudarjal je, da bo mornariška uprava v manjši množini uporabljala argentinsko meso, in je obžaloval, da ni bilo mogoče za naslov „nadomestine in nove zgradbe“ doseči višjih zneskov.

Kar zadeva „Viribus unitis“, je ta ladja končala svoje poizkusne vožnje zelo zadovoljivo. Časopisne vesti o dozdevnih napakah so najboljše demantirale poizkusne vožnje. „Viribus unitis“ ima 0,8 pomorske milje več hitrosti, nego je bilo pogojeno. Da se ladja zaradi malo večje obtežitve potaplja 4 cm globlje, je brez pomena. Tako globlje potapljanje se je pokazalo tudi pri angleških in italijanskih ladjah. To globlje potapljanje je nastalo vsled tega, da je Škodova livarna dala trojčnim stolpom, da bi bili varnejši, nekoliko močnejše dimenzije, kakor je bilo predpisano po črtzu. — Predno se postavi ladja v službo, odide še enkrat na stroške tovarne v dok, da se odpravijo morebitne majhne pomankljivosti in premakanja.

V nadaljnjem je poročal o prevzetju in uslužbenju ostalih se gradečih ladij in naznanil, da je bil „Tegetthoff“ spuščen v morje in bo mesca januarja pripravljen za poizkusne vožnje ter spomladi uvrščen v eskadro. Tretja ladja bo spuščena v morje sredi meseca novembra, četrta, ki jo grade v ladjedelnici „Danubius“, pa naj bi bila junija meseca prihodnjega leta. Ali bo mogoče to ob tem času, ni gotovo, ker se je delo nekoliko zakasnilo. Vsekakor pa je pričakovati, da izroči ladjedelnica ladjo mesca julija leta 1914., kakor je določeno v pogodbi. — Zgradba torpedovk, ki jih gradi ista ladjedelnica, se v resnici nekoliko zakasni.

Zaključil je, kakor je že večkrat poudarjal, da je potrebno dati Avstriji brodovje, ki je dovolj močno, da brani obrežje, da pa je od tega cilja Avstro-Ogrska še zelo oddaljena.

Delegat Exner se je strinjal z izjavami grofa Montecuccolija ter govoril o dobavi premoga in olja, napravi letališča v Pulji in uporabi hidroplanov, brezčignega brzjava in zgradbi preizkušališča za zrakoplovstvo ter zahteval novih kreditov za ladjedelniško preizkušališče.

Delegat Nemec je poudarjal, da je njegova stranka proti vojni, torej tudi proti pomnožitvi vojne mornarice. Pritoževal se je nad ravnanjem z delavstvom v pulskem arzenalu ter izjavil, da zgradbe naših vojnih ladij služijo edino le političnim namenom Nemčije in da se mora, ako hočemo vzbuditi na Balkanu zaupanje do Avstro-Ogrske, izpremeniti naša politika v Avstriji in Ogrski ter Bosni napram Jugoslovanom. Predlagal je resolucijo, naj se vlada v smislu ženevske konvencije sporazume z ostalimi vladami, da se zrakoplovom v vojni prepove metanje bomb in drugih razstreliv.

Delegat Sedlak je vprašal, ali je 25.000 ton argentinskega mesa, ki je naročeno za mornarico, vseh v količini, ki ste jo dogovorili obe vladi.

Delegat Schumeler je tožil o silno naraščajočih izdatkih za vojno mornarico in zahteval, da se prizna prejšnjim delavcem v pulskem arzenalu zvišana pokojnina z letom 1912., kakor jim je bilo objubljeno.

Delegat Kozłowski je izvajal, da se je treba držati leta 1911. sklenjenega mornariškega programa in je protestiral proti uporabi argentinskega mesa v mornarici.

Nato je bila seja prekinjena ob 4 popoldne.

Po zopetni otvoritvi se je mornariški poveljnik grof Montecuccoli odgovarjal na razna vprašanja tekom debate in poudarjal, da večja obremenitev dreadnoughta „Viribus unitis“ pomeni pač matematično večjo obremenitev, ki pa pri tako veliki ladiji ne prihaja v poštev. Odločno pa je zanikal, da bi šlo tu za konstrukcijske napake.

Metanje bomb iz zrakoplovov se more odpraviti edino le potom mednarodnega dogovora, dvomljivo pa je, da bi se posamezne države odrekle tej pravici. S hidroplani so se že delali poizkusi, toda stvar še ne odgovarja tozadevnim zahtevam. Glede kalibra ladijskih topov je izjavil, da se pri naših bodočih ladjah tudi uporabi večji kaliber, vsled česar pa bo treba tudi zvišati nosnost ladij od 20.000 na 24.090 ton.

Na pritožbo delegata Nemca v zadevi nadzora pulskega arzenalskega delavstva po orožništvu je konstatiral, da orožniki ne prihajajo v delavnice in da pripada nadzorstvo delavstva edino le mojstrom in predelavcem. Orožniki nimajo nič opraviti z nadzorovanjem delavstva, temveč imajo le dolžnost nadzorovati arzenalska vrata in ograjo.

Zvišanje dohodkov starih provizijonistov pomorskega arzenala v Pulji se izvrši z vzvratno veljavo od 1. januarja t. l. dalje, kakor hitro bo dovoljen proračun.

Glede na dobavo kuriva je opozarjal mornariški poveljnik na znatne razlike v ceni med angleškim premogom, ki prihaja po morju, in osovskim, ki se dobavlja po železnici.

Po zaključnem govoru poročevalca bar. Schlegla je odsek sprejel redni in izredni mornariški proračun.

Prihodnja seja dne 30. t. m. Dnevni red: redni armadni proračun.

— Ali — Jelena — kaj ti je; ali se ne spominjaš brata Ivana? — ji je skočila v pomoč Marija, živahna petnajstletna črno-polta deklica s porednim, okroglim licem in velikimi, črnimi očmi. In po odločni navadi je prišla bratovo roko in jo položila v roko Jelene, ki je povesila glavico. Očividno bi se bila najraje skrila v zadnji kot. Toda Marija, vedno objestna in pripravljena za šalo, je podžala roki skupaj, in je, kakor da blagosilavila po duhovniško, izbrbljala nekoliko latinskih besedi ter naredila pri tem znamenje križa.

— Marija — s svetimi stvarmi se ne delajo šale! — jo je pokarala mati, disravno tudi sama ni mogla premagati nežnega smehljaja okrog ust.

— Pa kdo pravi, da so to šale? — Jaz želim, da bila moj mili brat in moja najljubša prijateljica Jelena — vedno dobra prijateljica — je odvrnila Marija ter se je, spustivši roki, obrnila na peti in zaploskala, poredno namigajoč z očmi. Jelena se je obrnila od drugih in pristopila bliže k oknu ter gledala v temni večer na ulici. Sedaj jo je Ivan mogel motriti; gledaje njeno podolgasto lice nenavadno bele polti, le nekoliko zardelo — njene velike sanjave oči in bujne svetlorjave lase — ter vse njeno nežno zgrajeno telo, bolj nizko in divnih oblik Psihe šele v prvem razvoju, je povlekel Hano na stran in ji pošepetal: — Hana, Jelena je krasna!

— A dobra — kakor angel! — je

Ogrska delegacija.

Vojni odsek.

DUNAJ 25. (Kor.) V današnji seji vojnega odseka ogrske delegacije je podal vojni minister vit. Auffenberg svoj ekspozé, v katerem se je spominjal sprejetja brambnih predlog, za kar je parlamentoma dolžno zahvalo i armadno vodstvo i prebivalstvo. Poudarjal je, da se od zadnjega njegovega ekspozéja sem v skupni armadi v materijalnem pogledu ni izpremenilo nič, in je nato obširno razpravljal o vojnem proračunu, ki je sestavljen popolnoma v okviru načrta za pomnožitev armade in vojne mornarice od leta 1911. do leta 1915. Minister je s številkami pojasnil vpliv brambne reforme na proračun in poudarjal, da se saniranje nezadostnega števila moštva izvede postopno, pri čemer so nameravane nove tvorbe le toliko, kolikor so v ozki zvezi s to sanacijsko akcijo ali pa tvore neodložljivo potrebo. Govoril je tudi o raznih socialno-političnih vprašanjih v prilogi podčastnikom in moštvu, njihovim vdovam in drugim vojaškim osebam ter je končno prošil za sprejetje proračuna.

Nato je izvajal odsekov poročevalec Hegediüs, da postaja ob današnjem sistemu proračun od leta do leta težavnejši in zapletenejši, vsled česar predlaga izpremembo sestave postavk. Nadalje je predlagal, da naj stopijo po vojnemu ministru za 1. majnika in 1. oktobra nameravana povišanja v veljavo šele po odobritvi po delegacijah dne 1. novembra, s čimer se zmanjša proračun za 381.000 K.

Več delegatov je vojnemu ministru stavilo vprašanja v zadevi preoborožitve artiljerije in drugih podrobnih vprašanj. Minister je podal potrebna pojasnila, ki jih je odsek vzel na znanje, nakar je bila seja zaključena.

Komisarijat ostane.

BUDIMPEŠTA 25. (Izv.) Cuvaj je baje prepričal ministrskega predsednika o potrebi vzdržanja komisarijata na Hrvatskem. Cuvaj hoče še kot komisar izvesti volitve. Cuvaj je danes odpotoval iz Budimpešte v Zagreb.

Parlament.

DUNAJ 25. (Izv.) Zaradi češkonemških in poljskomaloruskih spravnih pogajanj se snide parlament šele meseca novembra.

Bosenski sabor.

SARAJEVO 25. (Izv.) Saborska koalicija sprejme baje jutri predloge skupnega finančnega ministra Bilinskega. Poslanca Stojanović in Simić sta odstopila.

Avstrijska vojaška patrolja aretirana.

BELGRAD 25. (Izv.) Avstrijska vojaška patrolja pod vodstvom poročnika Sekerese je zašla na srbska tla. Bila je aretirana in internirana v belgrajski prefekturi.

Zdravstveno stanje bavarskega princ-rogena.

MONAKOVO 25. (Kor.) „Korrespondenz Hoffmann“ poroča: Različne vesti, ki so krožile zadnje dni o zdravstvenem stanju princrogena Luitpolda, nam dajo povod, da priobčujemo sledeče zdravniško poročilo: Starostne težave se v zadnjih mesecih v visoki meri kažejo pri princregentu. Zdrav-

navdušeno odgovorila Hana, ki jo je takoj osvojila dobrotu in lepota koga drugega. In pohitela je na svoj hitri, a vendar mirni način k oknu in privila svojo tovarišico na prsi. Zrcalo nasproti je pohlepno ujelo divno sliko objektiv mladih deklet. Ivan je gledal sedaj dekleti, sedaj v zrcalo in se srečno smehljaj. Pojava Hane ga je napolnjevala s ponosom. Nikdar ni mogel pomisliti, da mu postane sestra tako lepa. Stasita v telesu, nežnih in zaokroženih oblik, črt pa mehkih in dolgih, v kretnjah mirna in skladna — ga je spominjala Antigone. Krasna glava je kazala skoro vso dovršeno in pravilno lepoto antike. Tudi ozko čelo in ravni nos ter ovalna lica so se odlikovala s pravilnostjo in čistostjo Dijanije ali Arijadine glave, iz svetlomodrih bujnih las in kakor nebo modrih oči ter dolgega lepega vratu pa je odsevala posebno mila in mirna poezija. Iz vse njene pojave je izhajala plemenitost in brezkončna dobrotu, vse je nosilo na sebi pečat ljubezni, požrtvovalnosti in blagosti.

— Pozurimo se, otroci, da uredimo stvari, potem pa sedemo k večerji. Ivan nas bo zabaval — je rekla mati in odšla takoj v srednjo sobo h kovčgom. Dekleta so pohitela za njo, pa tudi Ivan ni hotel ostati brez dela sredi sobe in je tudi začel nositi stvari iz kovčgov. V kratkem je bilo urejeno vse in inoš je začel pogrinjati mizo; pol ure pozneje je že sedela vsa rodbina pri večerji.

stveno stanje se zato izpreminja in je princ-regent primoran, da se bolj čuva. Za resno bojazen ni nikakega povoda.

Generalna stavka španskih želez-čarjev.

CERBERA 25. (Kor.) Vodstvo sindikata katalonskih železničarjev je proglasilo stavko na vseh progah.

PORTBOU 25. (Kor.) Železničarska stavka je izbruhnila danes opolnoči na progih Barcelona-Portbou. Poziv na stavko je prinesel brzovlak, ki ima zvezo s pariškim brzovlakom. Strojvodje so izvesili v znamenje, da soglašajo s stavko, na vsakem kolodvoru črno zastavo.

CERBERA 25. (Kor.) Kakor poročajo iz Barcelone, je stavka katalonskih železničarjev sedaj popolna. Promet je ustavljen. Dogodilo se je nekaj primerov saboteže. Ženijsko vojaštvo skuša deloma omogočiti promet.

Homatije na Balkanu.

Vojna nevarnost.

DUNAJ 25. (Izv.) Iz Beograda prihajajo alarmirajoče vesti o turško-srbskih spopadih in masakrih. Razburjenje je splošno, vojna se smatra za neizogibno. V dunajskih političnih krogih presojajo balkansko situacijo zelo črnogledno. Splošno vlada mnenje, da smo na pragu krvavih dogodkov. Avstrija je baje popolnoma pripravljena.

Vojno razpoloženje v Bolgariji.

SOFIJA 25. (Izv.) Položaj na Balkanu se je zadnje dni znatno poslabšal. Vojno razpoloženje je prešlo v vse ljudske sloje in se mu niti car niti ministrski predsednik ne bo mogel več dolgo upirati. Ministrski predsednik Gešov stori sicer vse, kar more, da ne bi prišlo do vojne, in prav tako tudi zastopniki drugih držav uporabljajo ves svoj vpliv, da bi preprečili vlado o potrebi ohranitve miru, toda skoraj ni verjeti, da bi se mogla vlada še dolgo vzdržati na svojem mirovnem stališču.

Javno mnenje v Bolgarski podcenjuje v svoji razburjenosti nevarnosti, ki bi jih mogla prinesiti s seboj vojna. Preveč zapujajo v zmago in premalo upoštevajo izvežbanost in bojevitost turške vojske. Poraz bi imel posledico, da bi Bolgarska morala delati desetletja, preden bi se vrnila na današnje stopnje, in da bi bolgarski narod v Macedoniji ne samo ne pridobil nič, temveč celo izgubil ono, kar ima sedaj, ako bi bila Bolgarska premagana.

Poleg tega pa bi — tako pravijo tisti, ki hočejo odvrniti Bolgarsko od vojne — tudi Romunska ne ostala križemrok, temveč bi takoj začela akcijo, vsled katere bi morala Bolgarska del svoje vojske odposlati v Dobručo. Bolgarsko časopisje apelira na sednjo državo, naj ne pozabi starih tradicij, naj pomisli, kako je tudi romunski narod svoj čas trpel pod tujim gospodstvom, da naj se torej ne protivi osvoboditvi Macedonije. Medtem pa je gotovo, da se zavzame Romunska kot čuvajka mirnega razvoja jugovzhodne Evrope za mir.

Vzlic temu pa mir vendar ni zagotovljen, kajti računati je treba z dejstvom, ki se zlasti na vzhodu ne da prezirati, in to so nenadni preobrati in odločitve, s kate-

Minilo je že deset, a Kotromaničevi so še vedno sedeli okrog dolge, široke mize. V Argandovi svetiljki je enkrat že zmanjkalo olja, toda Hana je rada prevzela sitno in težavno delo in je iznova napolnila svetiljko. Mati je sicer užgala svojo lojenko, da bi šla po hišnih opravkih, toda Ivan je pripovedoval tudi zanjo tako zanimivo, da je lojenka pogorela že do polovice in jo je morala vsak čas očiščevati z usekalnikom, ker je še zmiraj ostajala pri mizi in poslušala sina.

Pripovedoval pa jim je o slovanstvu, o lepoti materinega jezika, o svetosti domovine. Govoril je navdušeno in ognjevit. V notranjem ga je nekaj dvigalo še bolj kakor navadno. Mislil je, da popravi svoj greh, če bo kar najvnete, še branil nove misli in pridobival zanje ta mlada, čista dekliška srca. In pripovedoval jim je o neizmerni množini slovenskega naroda, o nedoglednem svetu, ki se imenuje slovanska domovina — potem jim je začel pripovedovati o slavni preteklosti Ilirije in da je na tem ilirskem svetu samo eden narod — ilirski narod, ki govori jezik, lep kakor pesem, ki je junak, proslavljen v zgodovini človeštva, a blag in nepokvarjen kakor neomadeževana dekliška duša. In da bi še bolj dokazal svoje besede, je začel deklamirati narodne Vukove pesmi in Kačičeve junaške, s ponosom pripominjajoč, da je celo sam veliki nemški pesnik Goethe prevlel nekaj teh pesmi.

(Dalje.)

PODLISTEK

Osvit.

Slike iz tridesetih let.

Episal Keaver Šandor Gjalaski. — Prevel A. E.

— Pa kje ste — Marija — Hana — Jelena? Sem, nekdo je prišel! — je vedno klicala mati dekleta, katerih pridružen smeh je bilo slišati iz tretje ali četrte sobe kakor žvrgolenje ptic v gozdu.

— Takoj — takoj! — se je oglasila ena deklet. Ivan je spoznal Hanin glas in s smehom povlekel mater za seboj, odkoder je slišal glas.

Dekleta so stala pred zrcalom in v razburjeni hitrici popravljale lase.

— Ah — Ivan — Ivan! — je prva vzkliknila Hana in vrgla glavnik na mizico, da se vrže bratu v objem. Enako je storila tudi Marija, pritiskajoč se tudi k njemu. Edino le gospica Jelena Delimarkovičeva je obstala na strani.

— Gospica Jelena — dajte mi vsaj ročico! — jo je nagovoril Ivan in se osvobodil objema svojih sester ter stopil bliže k mladi šestnajstletni deklici, ki je zardela sramu in ni vedela, kam bi se dela. Ta nesigurnost je prisrčno pristajala njeni nežni, poluotročji, drobni pojavi. Ivan se jo je bal matančnejše in dalje časa ogledovati, da ne bi je še bolj spravil v zadrego.

rimi poskušajo tu svojo srečo. V takih trenutkih so vsi pametni sveži zastoj in se morajo ukloniti tem odločitvam. Med balkanskimi državami ni sicer nikake formalne zveze, toda če ni forme, pa je vsebina, kar so priznali sami predstavitelji teh držav. Nihče od njih ni oporekal, da se je doseglo med njimi tesno zblizanje, in mi smemo dodati: zelo tesno zblizanje.

Pridrzanje srbске municije.

BELGRAD 25. (Kor.) Vladni list "Samouprava" izraža svoje obžalovanje, da je bila srbška municija pridržana na turški obmejni železniški postaji, in pričakuje, da turška vlada z izročitvijo municije popravi že na sovražnost meječe ravnanje turških oblasti.

Srbška vlada za pomirjenje.

BELGRAD 25. (Kor.) Srbška vlada je izročila srbški narodni banki iz državnega zaklada predjem polpetega milijona dinarjev, da se odpravi po splošnem vznemirjenju nastali zastanek v denarnem prometu.

Prah v oči.

BELGRAD 25. (Izv.) Tukašnji "Trgovinski Glasnik", ki ga je treba smatrati za najresnejši srbski list, piše o obljubljenih reformah v Turčiji sledeče: Kakor hitro začutilo Turki, da jim preti odzunaj kaka nevarnost, takoj začno prihajati z obljubami vsakovrstnih reform. Tudi sedaj hočejo z obljubami reform nasuti prahu v oči svetu, na prvem mestu pa nam Balkancem, da tako odvrnejo nevarnost od sebe. Medtem pa so kristjani na Balkanu že siti turških obljub in bi hoteli že tudi videti kaj uresničene od teh obljubljenih reform. Zato ne pomore Turkom prav nič, da so tiskali razglas, v katerem se nahajajo sklepi turškega ministrskega sveta o reformah.

Malisori beže v Črnogoro.

CARIGRAD 25. (Izv.) Zatrjuje se, da je 15 malisorskih voditeljev z več nego 150 družinami pobegnilo v Črnogoro.

Zopet bomba.

SOLUN 25. (Izv.) Na železniškem mostu med Kalindrom in Dojranom je našel železniški čuvaj bombo neposredno pred prihodom budimpeštanskega vlaka, ki je vozil v Carigrad. Čuvaj je odstranil bombo, ne da bi se bila zgodila kaka nesreča.

Nov bolgarsko-turški mejni spor.

SOFIJA 25. (Kor.) Tu so izvedeli o novem obmejnem spopadu, ki se je dogdil predvčeršnjim pri hamanbonovski stražnici. Turki so hoteli zabraniti Bolgarom patroljni pohod po baje spornem svetu, nakar se je pričelo streljanje.

Turška vlada za pogorele cerkve.

SOLUN 25. (Kor.) Veliki vezir je pooblastil Ibrahim pašo v Skoplju, da izplača proti pobotnici za zopetno zgradbo pogorele cerkve in pogorelega samostana v Berani duhovščini 2000 turških fantov.

Vstaja na otoku Samosu.

PARIZ 25. (Kor.) "Agence Havas" poroča iz Perpignana, da je dobil prvi bataljon 24. kolonijalnega polka ukaz, da naj odide v Toulon, da je tamkaj pripravljen za odhod na Kreto in Samos.

Grške čete.

SOLUN 25. (Izv.) Neka grška četa je napadla v bližini Srbice znanega turškega bega Tahirja, ki je z orožnikom in svojim služabnikom šel iz Stasote v Srbico. Orožnik in služabnik sta bila mrtva, Tahir beg pa je ranjen pobegnul.

Položaj v Skadru.

SOLUN 25. (Izv.) V Skadar je odposlala vlada redijske divizije iz Berata in Elbasana. Stanje v Skadru je stalno zelo kritično. Malisori so zavzeli vse ozemlje okoli Skadra.

Sporazum Albancev.

CARIGRAD 25. (Izv.) Bivši poslanec iz Debra Basri je brzojavil svojim prijateljem, da so se Albanci sporazumeli med seboj. Misli se, da so sklenili dogovor, da se preprečijo spletke Mladoturkov, ki bi hoteli razcepiti Albance.

Visoka politika.

Dunaj, 24. septembra.

Visokopolitične besede so se čule danes na Dunaju iz ust predstaviteljev naše monarhije: v cesarskem dvorcu cesarjev prestolni govor, v ogrski delegaciji pa ekspozé ministra zunanjih zadev, grofa Berchtolda. Obe izjavi izvirata iz istega vira, a vendar je med njima velikanska razlika, tolika, da je nasprotje med obema izjavama popolnoma očividno.

Prestolni govor je kratak in po vsebini precej prazen. Izraža pa z ozirom na zapleteni zunanji položaj upanje, da se ohrani mir. Je potemtakem precej optimistično pobarvan. Drugače pa je z ekspozéjem zunanjega ministra. Ekspozé poudarja resnost položaja in gleda jako temno v bodočnost; je torej pesimističen in sicer tako, kakor že dolga leta ni bil noben ekspozé v naših delegacijah.

Prestolni govor poudarja, da se je vojaška uprava z ozirom na finančni položaj v

letošnjem proračunu omejila na najpotrebnejše zahteve. Beseda "letoš" nikakor ni brez pomena in znači toliko, da pride vojaška uprava gotovo prihodnje leto z novimi zahtevami. Nasprotno pa vsebuje ekspozé zunanjega ministra popolnoma jasen "ceterum censeo" vseh avstrijskih državnikov: zahtevo po nadaljnjem oboroževanju avstro-ogrsko armade, saj pravi dobesedno: "Le tedaj, če smotudimi pripravljeni na suhem in na morju, moremo mirno gledati v bodočnost!"

Sicer se pa mora pripoznati ekspozéju grofa Berchtolda, da je jasen in enostaven, nikakor ne tak, kakor smo bili navajeni čuti ekspozéje iz ust dosedanjih avstrijskih zunanjih ministrov. V ekspozéju grofa Berchtolda ni nič temnega, nerazumljivega, ni nikakih fraz, temveč pove ekspozé precej jasno in odločno, kar hoče povedati.

Temna je slika, ki jo podaja grof Berchtold o položaju, poudarjajoč veliko potrebo, da se preprečijo nadaljnji konflikti na Balkanu, vprašanje, ki še daleč ni rešeno. Nastaja pa pri tem tudi vprašanje, ali bodo vesile iz teh dejstev tudi znanle izvajati primerne konsekvence. Le preveč konsekvencen pa je grof Berchtold z ozirom na vzdržanje statusa quo na Balkanu, o katerem sodi z državniki tudi ostalih velesil le preveč optimistično, ako misli, da je na podlagi njega mogoče urediti razdejane razmere na Balkanu, ko je vendar tako jasno, da je zadovoljiva ureditev teh razmer mogoča edino le na podlagi tozadevnih želja in zahtev slovenskih balkanskih držav, na podlagi avtonomiziranja turških evropskih provincij po narodnostih.

Ekspozé grofa Berchtolda pa je jako interesanten v drugih ozirom, zlasti glede na odnošaje, ki vladajo med Avstrijo in Italijo. Grof Berchtold namreč poudarja, da se more po njegovem obisku v Italiji, ki ga napravi v najbližjem času, razmerje med Avstrijo in Italijo le še bistveno pojasniti in pridobiti še zaupljivejši značaj. Vse to pač kaže, da danes razmere med Avstrijo in Italijo niso ravno preveč intimne.

Na Turškem bodo pač morali upoštevati resne besede, ki jih je naslovil grof Berchtold na adresu turške vlade, poudarjajoč, da si more turška vlada edino le z nemudnim in trajnim reformnim delom zagotoviti integriteto svojega imperija.

Grof Berchtold je podal svoj ekspozé v ogrski delegaciji, v odseku za zunanje zadeve, ponovi ga pa tudi v četrtak v avstrijski delegaciji, kjer bodo imeli naši delegati priliko, da izpregovore resno besedo o vseh teh perečih vprašanjih, zlasti pa o naši zunanji politiki na Balkanu. Avstrija bi pač morala biti vse drugačen činitelj na Balkanu, ko bi si znala pridobiti prijateljstvo in zaupanje balkanskih narodov. Toda naš notranji položaj je po nesreči, tak, da je to nemogoče. Zato je tudi popolnoma pravilno poudarjal predsednik avstrijske delegacije Dobernig pred cesarjem, da je naša dolžnost, če so zunanje razmere za nas ugodne, da pride tudi v notranjem do blagodejnega miru.

Kako stališče pač zavzame napram sedanjemu zunanjepolitičnemu položaju naša jugoslovanska delegacija?

Iz krogov jugoslovanskih delegatov smo dobili v tem pogledu naslednje informacije. Poudarja se, da store jugoslovanski delegati vse, da prepričajo delegate o strupenem vplivu avstrijske politike na Hrvatskem. Jugoslovanski delegati so pravočasno svarili, poudarjajoč, kako nevaren ogenj lahko nastane vsled omazanega terorizma, ki je zavladal na Hrvatskem, in dogodki od zadnjega delegacijskega zasedanja sem so pokazali, kako utemeljeno je bilo vse, kar so zatrjevali jugoslovanski delegati. Monarhija je v svoji notranjosti razdrta in razdejana, na Hrvatskem poganjajo narod na naravnost obupno nevarna pota: razmere, ki morajo pripraviti monarhijo še ob omo malo dobrega imena, kar ga še ni izgubila.

Jugoslovanski delegati so prepričani, da so take razmere mogoče le zato, ker pristojnim činiteljem manjka dobre volje in ker sploh niso zadostno informirani o položaju na jugu; zato pa hočejo začeti z vso energijo akcijo, za ureditev teh razmer ter vložiti v plenumu delegacije ter v bosenskem zunanjem in proračunskem odseku primerne interpelacije. Če bi bilo treba, pa uporabijo tudi ostrejšo taktiko. Jugoslovanski delegati upajo, da jih bodo v tem prizadevanju spremljale simpatije večine delegacije, in so tudi že stopili v dogovor z ostalimi slovenskimi in neslovenskimi delegati. Edina velika škoda je, ker ni mogoče pričakovati enotnega nastopa, ki ga kvarijo v zadnjem času nesoglasje med gotovimi strankami, med katerimi so tudi slovenski klerikalci, ki nočejo skupnega nastopa z nobeno drugo stranko, nego edino le s hrvatskimi pravaši.

Kakor je torej razvidno iz vsega tega, ni pričakovati enotnega nastopa, potemtakem pa tudi ne gotovega uspeha, ki ga je tako želeli v sedanjih vse drugo, nego razveseljivih razmerah v naši monarhiji.

Obrambena razstava.

(Dalje.)

Od leta 1850 pa do leta 1900 smo, izvzemši Kranjsko, v vseh deželah padali. Koroška in Štajerska izkazujeta tudi še v desetletju 1900—1910 veliko izgubo. Le na Primorskem smo poskočili od 29.9 na 32.229%; vendar je v primeri z letom 1880, ko nas je bilo še 39.11%, to še vedno nazadovanje. Te izgube je požrl seveda Trst. No, ljudsko štetje leta 1910 je dokazalo, da je asimilacija našega življa ustavljena, in upajmo, da za vedno.

Na Koroškem je padlo naše število od 25.08 na 21.220%, torej za cele 4%. Na Štajerskem od 31.18 na 29.374%. Pa tudi na Kranjskem samem je napredek le neznamenit. Od 94.24% leta 1900 smo preskočili le na 94.36. Pred 60 leti nas je bilo še 6%, celokupnega prebivalstva Avstrije, danes nas je le še 4%! To dokazuje, da se je v teh 60 letih potujčilo okoli trideset milijona Slovencev.

Nastopa sedaj vprašanje: kje je iskati razlogov stalnemu padanju našega življa? V manjši plodovitosti našega naroda gotovo ni iskati vzroka. Glede števila rojstev smo mi sicer za Malorusi, Poljaki, Srbohrvati in Čehi, a smo pred Nemci in Italijani. Dijaigram, ki kaže rast in padanje pripadnikov posameznih starosti v različnih dobah, kaže, da so Slovenci v starosti v dobi do 10 let za 0.99% pod državno povprečnico (Italijani 21.9 in Nemci 27.98%) v starosti od 10—20 let pa se že dvigamo za 0.32% nad to povprečnico, dočim padamo v starosti 20—30 let na 24.85% pod povprečnico, to je, na zadnje mesto! V starosti 40—50 let smo že nad to povprečnico, dočim smo v dobi od 50—60 že na prvem mestu s 13.77% nad povprečnico in od 60—70 let istotako s 15.17% pod to povprečnico. Od 70 leta dalje smo še vedno na drugem mestu z 8.26% nad povprečnico, prvi za Italijani z 9.66 nad državno povprečnico.

Z drugimi besedami rečeno: Slovencev se rodi razmeroma toliko, kolikor povprečno vseh drugih narodov Avstrije, a več nego Nemcev in Italijanov. To razmerje ostaja do 20. leta in se še spreminja nam v prilog. Od 20.—30. leta pa smo že za Italijani in Nemci, ki so se med tem dvignili, prvi od 21.9 pod na 5.36% nad povprečnico, a drugi od 27.96% pod povprečnico na 5.04% nad povprečnico.

Iz tega sledi, da med 20.—30. letom izgubljamo največ svojih ljudi. To pa so priseljenci z dežele v potujčena obmejna mesta in oni, ki se izseljujejo izven domovine.

Od 30. leta dalje se zopet stalno dviga naše razmerje, da smo že s 50. letom na prvem mestu, kjer ostajamo v še ugodnejšem razmerju vse do 70. leta. To se pravi, da razmeroma največ Slovencev dosega starost 70 let; dokaz, da smo mi najbolj zdrav narod v Avstriji. (Pride še).

Iz Hrvatske.

Borza in politika. — Polom "Balkana". — Tiskarne.

Zagreb 24./9./1912.

— B. — Uradne "Narodne Novine" so prevzele — seveda na komando — nalogo, da pišejo o ozdravljenju naših nezdravih političnih razmer. V sobotni številki so začele "Narodne Novine" s serijo člankov pod naslovom "Realna politika". Svaha tem člankom je, da bi prikazali politično koalicije kakor nevarno borzno špekulacijo, a voditelje koalicije kakor politične hazardérje, ki hazardirajo na račun naroda. Namen je torej: omraziti koalicijo pred na rodom kakor nevarnega sovražnika. Ubogi članek "Narodnih Novin"! Uverjen je sam, da njegovi kilometrični članki ne bodo imeli nikakega vspeha, ali prišlo je povelje in mož mora pisati in služiti kruh ne le v znoju svojega obraza, ampak tudi na račun svojega boljega prepričanja.

Zastoj so vsi članki v "Narodnih Novinah", zastoj vsi navali Cuvajeve družine na koalicijo! Narod jim ne veruje!! Ze leta 1906 je narod hrvatski prelomil palico nad glavo madjaronov. Vsa ta družba je popolnoma diskreditirana pred narodom.

Računali so, da se jim sedaj, v dobi absolutizma, posreči lov na lahkoverne in da bodo mogli delati po svoji volji, ako zapro usta — neodvisnemu novinstvu! Motili so se. Oni sami so prišli v politični konkurz — postali so konkurzna masa, ki jej nikdo več ne kreditira.

Morda jih je ravno umevanje svojega konkurznega položaja privedo na idejo, da bi potom uradnega glasila prikazali koalicijo kakor borznega hazardérja.

Ze pred petimi leti so začeli na Hrvatskem snovati "narodne pomočnice" in razne posmrtné zadrage, ki pa so vseprek slovele na nezdravih in nerednih temeljih. Vsi neodvisni časopisi — z redkimi izjemami — so vodili ojstro kampanjo proti tem zadrugam. Ali imele so v zadnji čas dobro zaslonbo na — Markovem trgu. Za časov

bana Tomašiča so se izvlekle s tem, da so člani ravnateljstva in interesirani zadržarji podpirali bana in agitirali za njegove kandidate. Tudi pod Cuvajevim režimom so nadaljevali svoje "delovanje", podpirajoč absolutizem. Ali, umazanosti teh zadrug so bile že takega karakterja, da je morala sodnija poseči vmes in začeti postopanje proti njim. Prišlo so potom sodnega razvida na dan take lumparije, da je te dni policija morala zapreti prostore posmrtné zadrage "Balkan", odrediti aretacijo ravnatelja Albinija in podravnatelja Kraje ter staviti zadrugo v konkurz.

Vsled konkurza "Balkana" je napovedal konkurz zagrebški bankir in odvetnik dr. Schönstein, čegar pasiva znašajo preko pol milijona. Dr. Schönstein je bil financier zagrebške tiskarne Scholz, izdajateljice "Novosti" in "Neues Agramer Tagblatt", ki je vsled tega tudi zapadla v konkurz.

Po konkurzu "Balkana" je tangiran tudi bivši pravaški poslanec dr. Aleksander Horvat za 110.000 K. O nadaljnjih pikantarijah teh zadrug bomo še poročali.

Radi drakoničnih odredb komisarja Cuvaja proti opozicijalnemu časopisju se pri nekaterih listih že kažejo posledice. Tako ni mogla na pr. minole sobote katoliška tiskarna plačati svojih delavcev in tiskarna kmečke stranke se nameruje preseliti v Dugoselo; velike težave ima tudi socijalistična "Pučka tiskara".

Domače vesti.

Imenova je v šolski službi. Minister za uk in bogočastje je imenoval pomožnega kateheta na mestni realki v Trstu, dr. Ivana Marsicha, za pravega učitelja verouka na državni gimnaziji v Kopru in suplenta na državni realki v Trstu, dr. Karla Pirjevcica, za provizoričnega učitelja na drž. gimnaziji v Gorici.

Dvojna mera. Prejeli smo: Predvčerajšnje poročilo o križevih potih Josipine Piščanc in Angele Ložič iz Rojana in poročilo včerajšnjega "Piccola" o ljudskih in meščanskih šolah mestne občine se prav lepo ujemata, oziroma se ne ujemata. Stvar je ta. Okoliške šole, laške in slovenske, imajo ustroj za šestletno šolsko obveznost, kakor je ta dovoljena po noveli k šolskemu zakonu z dne 2. maja 1883 za one avstrijske kronovine, ki jim materijelne in kulturne razmere ne dovoljujejo osemletne šolske obveznosti. Te dežele so: Dalmacija, Istra, Goriško, Tržaška okolica, Kranjska in Galičja. Dobro. V tržaški okolici so bile morda leta 1883 res take razmere, da je kazalo uvesti le šestdnevno obveznost, a danes je stvar drugačna.

Danes se okolica hitro urbanizira, prej poljedelsko prebivalstvo se pretvarja v industrijalno in s tem se izpreminjajo tudi zahteve na šolo. Lahki so to tudi že videli ter so v svoji najnovejši laški okoliški šoli na Vrdeli uvedli osemletno obveznost, kakor to poroča današnji "Piccolo", ko pravi, da ta šola nima slavnostnih nadaljevalnih tečajev, to je tistega posejanja šole v zimskem polletju po 2 do 3krat na teden. Mi odobravamo ta korak mestne občine, a vprašamo pa c. kr. deželno šolsko oblast: kako je to možno, da je ta izjema dovoljena laški šoli pri S. Ivanu, ne pa slovenski ravnota m?!! Ali moramo zopet iz tega čina naše šolske oblasti razvideti, da nas tudi na takih mestih še vedno smatrajo za narod druge vrste?!

Sicer pa mislimo, da bi bil čas, da c. kr. šolska oblast sama odpre oči ter ukaže mestni občini naj uvede okolici osemletno šolsko obiskovanje, kajti Trst vendar ni več navadno selo. Seveda, na namestništvu imajo silen rešpekt pred mestno občino in raje nič ne vidijo, samo da jim ni treba sli gorov siliti. Drugo je seveda takrat, kadar gre na namestništvu za n e m š k e šole! Takrat še telefon prepočasni deluje ob klicanju nemških učiteljev v Trst.

Škandal, absoluten škandal je, da imajo traji v okolici največjega trgovskega mesta v Avstriji krajji, ki so takorekoč že del tega mesta (Rojan, Vrdele) še vedno tako šolstvo, kakor kake vasi v Alpah ali pa pod Karpati. In ta škandal ne zadevuje samo mestne občine, ampak najprej c. kr. deželno šolsko oblast, ki ima, žal, le ima, a ne izvršuje v prave m smislu — vrhovno nadzorstvo šol v deželi. Kedar bo tega konec?

Odlikovan obrtnik. Lastnik prve tržaške tovarne drož (kvasa) I. I. Suban na Vrdeli št. 1407 (Trst) je dobil za svoje izdelke na mednarodni razstavi za kmetištvo in obrt v Rimu zlato kolajno in križ, ter na mednarodni razstavi živil v Parizu zlato kolajno. Vrlemu narodnemu obrtniku čestitamo iskreno!

Obrambena razstava ostane otvorena še do nedelje zvečer. Naj si jo vsled tega še vsakdo enkrat ogleda! Narodno-obrambni delavci, tukaj se vam nudijo prilika, da produčite naše narodno-obrambno vprašanje. Na razpolago imate statistike in literaturo. Vstopnina znaša samo 20 vinarjev. Izdal se je tudi katalog, ki stane 30 vinarjev.

Ljudska predavanja v Trstu. Odsek za ljudska predavanja je pridobil za letošnje sezono vrsto najboljših slovenskih predava-

teljev in je sestavil program že do 10. nov. in sicer:

29. septembra dr. Josip Šilović, r. j. vseučiliški profesor in prodekan vseučilišča v Zagrebu: Pabirci po starom hrvatskom kaznenom pravu.

6. oktobra dr. Ivan Lah, glavni urednik „Dneva“ v Ljubljani: O slovenskem kulturnem razvoju.

13. oktobra dr. Ferdo pl. Šišić, r. j. vseučiliški profesor, narodni poslanec na skupnem ogrsko-hrvatskem saboru in član „Jugoslovanske Akademije“ v Zagrebu: Hrvatsko-madžarski odnošaji od leta 1790. do 1873.

20. oktobra dr. Boris Zarnik, vseučiliški docent in načelnik zoološkega inštituta na vseučilišču v Würzburgu: O bistvu življenja.

10. novembra dr. Bogumil Vošnjak, vseučiliški docent zagrebškega vseučilišča v Gorici: Početki moderne demokracije.

Razven teh ima odsek objavljenih še več drugih krasnih predavanj. Program se objavi pravočasno. Pričakuje se z vso gotovostjo, da bo šlo slovensko občinstvo prideliteljem na roko s tem, da bo pridno obiskovalo ta zanimiva predavanja.

Trgovski tečaj za deklice se odpre 1. oktobra. V pojasnilo navajamo, da obstoji ta tečaj iz dveh letnikov. Poučuje se eno in dvostruko knjigovodstvo, trg. veda, menica, korespondenca, računstvo, zemljepis, nemščina, italijanščina, stenografija in strojepis. Te tečaje, katere vodi Trg. izobr. društvo že četrto leto, je dosedaj absolviralo 85 učenk, katerih približno 70 ima že službe.

Sprejemajo se one deklice, ki so dovršile ljudsko šolo in so v starosti 14 let. Priglasje sprejema g. St. Detela, blagajnik v Trgovsko-obrtni zadrugi, ul. Sv. Francesco št. 2, in sicer do 30. t. m. Mesečno je plačevati K 4. Učenke, ki letos vstopajo v drugi letnik, opozarjamo, da se morajo istotako priglasiti do gori označenega termina.

Trgovski tečaji za trg. pomočnike in vajence se odpre 1. oktobra. Pouk je sicer brezplačen, le za članarino je plačati K 1 na mesec. Poučevalo se bo kot lanske leto trikrat na teden in sicer: knjigovodstvo, trg. veda, korespondenca in računstvo. Priglašja se pri g. St. Detelu, blag. V Trg. obrt. zadrugi ul. Sv. Franciška 2 in to tudi lahko pismeno. Navesti je ime, priimek ter stanovanje. Nujno je želeti obile priglasitve, posebno pa velja to za vajence.

Gg. trgovce-gospodarje prosimo, naj tudi oni vplivajo na mladino, da se nauči kaj koristnega.

Cvetlični dan v Rojanu je prinesel 415-74 K, trošek K 8-10, torej čistega K 407 64, katera svota je naložena (skupno s svotami cvetličnih dohodkov mesta in okolice) v Trgovsko-obrtni zadrugi.

Ne moremo drugače, nego da se prav presrečno zahvalimo našemu dobremu občinstvu, ki je zbralo ta lepi skupček. Hvala bodi prelepa vsem, vsem, osobito pa našim pridelnim nabiralnikom gospicam: Stani Pertot, Emi Klavora, Pepci Lavrenčič, N. Vouk, Ivanki Lozej, Marici Černigoj, Milki in Mari Stojkovič, Vekoslavi Škabar, Mariji Lozej, Dori Zega in mali pridni Marici Bufon. Daje vsem darovalcem in darovalkam cvetlice in sicer gg.: Višnjevci, Gorše, Lamprecht, Lozej, Cvetličič, Mikelič-Pertot, Škrjanc, Pertot, Vouk, Klavora, Černigoj, Turk, Tornič, Požar, Fajt, Piščanc, Škabar, Drufovka, Martelančevi iz Barkovej, Jakob Bandel, Drcja Ferluga. Iz Sežane doposlali: gg.: N. Paximadi, Kante, M. Mahorčič, Kontelj, iz Repentabra: g. Fakinovi. Hvala onemu gospodu, ki je prinesel cvetlice iz magistratovih nasadov. Ako je bil kateri darovalec cvetlic izpuščen, naj nam blagohotno oprusti. Živeli! Odsek „za cvetlični dan“ v Rojanu.

Cvetlični dan pri Sv. Jakobu je uspel nad vse pričakovanje sijajno. Pridne gospice in gospe ter brhki požarjevi in drugi gospodje so nabrali znesek K 254, ki je bil takoj odposlan v Ljubljano. Prav posebno je treba pohvaliti gospe Babičevo, gco. Rapotčevu, Lapajnetovo, Širokovo in Kristino Voukovo ter gospoda Požarja A. in I. Brezovca, Široka in Slugo, ki celo drugorodcevniso pustili pri miru. Če so bili kakšni incidenti, se jih ni vredno spominjati, saj je pravo šentjakobsko ljudstvo storilo svojo dolžnost.

Cvetlični dan v Trebčah, ki je prav dobro izpadel, ne da nekaterim našim Trebčencem miru. Med onimi, ki najbolj zabavljajo, sta tudi neki „Očena“ in stari prvoboritelj (?) za narodne ideje, znani „Trusel“. Prvi je daroval celih 10 vin., ki so mu jih nabralci tudi že vrnilli. Drznil se je možakar celo javno izraziti, da so se pevcu udeležili veselice pri Sv. Ivanu z denarjem, ki so ga zjutraj nabrali, torej tudi z njegovim denarjem (10 v.), za kar bo mož odgovarjal pred sodnijo. Mož, podpredsednik Gospodarskega društva, ima sploh to nelepo navado, da venomer zabavlja čez člane podružnice in pevskega društva, ki so najboljše klienti njegovega društva. Naj bo pa odboru Gospodarskega društva povedano, da sploh ne bomo več obiskovali njih lokalov,

dokler bodo imeli take može v odboru, ali društvu samem. S takimi ljudmi se sploh ne moremo izhajati.

Ko je pa Trusel zagledal v ponedeljek nabiralnik na mizi, je kar pobesnel in je hotel vreči nabiralnik pod mizo, kar se mu seveda ni posrečilo. Začel je prokrijati diužbo in oba svetnika ter zapovedoval krčmarju, naj nese nabiralnik v stranšče in je rabil pri tem take izraze, da se jih sramujemo navesti.

Za škodo pa, ki jo bo trpelo Gospodarsko društvo vsled napovedanega boja, pa naj le pošteno zgrabi svoja člana Trusla in podpredsednika Očena.

Obadva moža, ki sta tudi podjetnika, vesta, da to ni še zadnja besa 'a.

Sportni klub „Helios“. Od predsednika sportnega kluba „Helios“ smo prejeli pismo, v katerem ta priznava, da je res vložil prošnjo za dirko v italijanskem jeziku. Ta svoj korak pa opravičuje s tem, da novoustanovljeni klub še ni imel posla s policijsko oblastjo in ker mu je uradnik, pri katerem se je informiral, rekel, da bo prošnja težko pravočasno r-šena. Ker je uvidel, da bi se slovenska prošnja še bolj zavlekla, je vložil italijansko prošnjo, ker ni bilo časa odlašati. Predsednik kluba g. Gerša priznava, da je grešil, a opravičuje ta greh s svojo mladostjo ter pristavlja obnem, da je sportni klub „Helios“ slovenski klub, na dirkališču so plapolale slovenske trobojnice in vsa dirka da se je vršila v pravem narodnem duhu.

Jemljemo na znanje to izjavo, a želimo obnem, da je bilo to prvokrat in zadnjokrat, da je društvo, ki hoče biti narodno, vložilo na oblast tujejezično vlogo!

Prva peš-dirka se je vršila v nedeljo pri Sv. Jakobu ob ne prav ugodnem vremenu. Med množico občinstva je bilo več članov kolesarskega društva „Balkan“. Točno ob 4 je začela prva dirka: tekanje na 1 angleško miljo (1609 m). Prvi je dospel — med burnimi ovacijami — g. Zorko Šiškovič, drugi g. Fran Tominc kluba „Helios“; trije dirkači so med tekanjem odstopili. Potem se je vršila koračnica na daljavo 3 kilometre. Prvi je dospel g. Fran Tominc, v 17 min. 3 sek.; drugi g. Viktor Bavčar kolesarskega društva „Balkan“ v 17 min. 30 sek.; tretji g. N. N. v 17 min. 30 s. k. Nagrade se razdele v nedeljo, dne 29. septembra t. l.

Otroški vrtec pri Sv. Jakobu se odpre dne 1. oktobra t. l. Vpisovanje se bo vršilo v soboto od 10 do 12 dopoldne in v ponedeljek isti čas v prostorih Kjarbola Zg. št. 11. Starši naj se preskrbe s potrebnimi listinami!

Na korist CMD je izročil g. svetnik Evg. Lah K 10 kot odkupnilno povodom cvetličnega dne. Gg. profesor Rajko Perušek in mestni župnik trnovski Iv. Vrhovnik sta darovala po 20 K, ker se nista mogla udeležiti velike skupščine v Trstu. Iz kazenske zadeve Zupančič ca. Hrovat poslal je g. notar v Žuženbe, ku Ant Carl K 10. Gdč. Ljubica Pavlinovič iz R-ščane v Dalmaciji je darovala družbi K 20, ker ni mogla sodelovati na „cvetličnem dnevu“, kar je tako iskreno želela. Gdč. Karla Peterlinova na Robu je poslala 6 K, katere so zložili za CMD častniki bosanskega polka iz Gradca na letošnjih vajah. Namesto nagrobnega venca pok. Fr. Pavliča so nabrali za Družbo mariborski poštarji K 24, gdč. Posebova pa je darovala K 3 mesto venca pok. gdč. Justiki Petovarjevi. G. Jos. Savelli, trgovec na Dvoru, je poslal 4 K, dar gg. Mažela in Jos. Savellija, gdč. Mar. Savelli pa je nabrala lepo številno rabljenih poštinih znamk. Ne poznani, neimenovani realec v Mariboru je poslal prvi dvokronači, t. j. K 4. G. upnik Fr. Treiber v Št. Rupertu pri Velikovcu je podaril veliko skupščino s 10 K mesto z brzovjavo. Hvala!

Ob veliki skupščini je prejela Družba sv. Cirila in Metoda pozdrav, ki ga doslovnno objavljamo:

„Kakor danes solčni lepi dan sije naj ljubezni srca zar za domovino in deca mila, vsi za družbo sv. Metoda in Cirila! Kdor tej družbi nasprotuje, naj se Slovenca — kristjana ne ime-nuje!

Le v slogi in ljubavi Pokažejo se verni Slovenci pravi.

Bog blagoslovi družbo sv. Cirila in Metoda in vse njene podpiratelje!

Prilagam 5 kron, majhen dar domu na altar. Služkinja v Trstu.“

Matica Ustredni školski je poslala družbi sv. Cirila in Metoda sledeči pozdrav: Velečeni gospodje! Obžalujemo, da se nam ni moglo osebno udeležiti Vaše pomembne XXVII. velike skupščine, na kateri boste ponovno videli nove uspehe narodne obrambe in svojega kulturnega dela Z Vami vred se veselimo, da se Vam je posrečilo s prvovalnim delom in vsled sodelovanja vsega slovenskega naroda ohraniti s šolami v materinem jeziku tisoče slovenskih otrok. Želimo Vam največjih uspehov pri nadaljnem Vašem delovanju in izražamo svoje odkrito spoštovanje in vdanost. V Pragi, dne 12. kimavca 1912.

Radoslav Petrić - Trst
ulica Geppa 12, telefon 10-25.
Odlikovane kleti dalmatinskih vin
== ASTI in KIPEČI REFOŠK ==
garantirani, pristni in ugodnega okusa.
CENE ZELO ZMERNE
za gosp. krčmarje, gostilničarje, trgovce jestvin in za domačo uporabo.
Postrežba brezplačno na dom.
Kdor poskusi ASTI in ki, eči REFOŠK Radoslava Petrića, ne kučuje več v na d ugh vin.

Poštni paket 3 kg netto
Malinovega : sirupa
pristnega, naravnega pošilja franko po vsej monarhiji
G. PICCOLI
! lekarnar v Ljubljani
profi povzetju K 5'60.
Pošilja se tudi v sodčih in steriliziranih steklenicah.

Slovenska šivilja
se priporoča cenj. občinstvu.
Ljuboslava Baučer
Trst, ul. Istituto št. 13, Trst
pritičje.

Trst, ul. Tor S. Piero 4,
Fran Mallis
Krojač
Priporoča se slavnemu občinstvu

Dr. Pečnik
(Dr. PETSCHNIGG)
Trst, via S. Caterina šte. 1.
Zdravnik za notranje (splošne) bolezni: 8-9 & 2-3 in špecialist za kožne in vodne (spolne) bolezni: 11 1/2-1 & 7-7 1/2.

— NUOVO —
Hôtel Provinciale
(Novi deželni htel)
Trst, largo Santorio 4 (Farneto).
40 sob, električna luč, ves komfort, stroga snažnost. — Cene zmerne.
ALOJZIJ SKERL.

R. Gasperini, Trst
Telefon šte. 1974. špediter Via Economo št. 10.
Prevozno podjetje
Sprejema razcarinjanje vsakegakoli blaga iz mitnic, dostavlja na dom.
POŠILJATVE, POTEGA KOVČEGOV. NAJUGODNEJŠE CENE.
Zastopstvo tvrdke „Cement“
Tovarna cementa „Portland“ v Spljetu.
PRODAJA NA DROBNO. CENE BREZ KONKURENCE.

== Gramofoni ==
„Helvetia“
Trst, ul. Barriera vecchia 19
Došle so sijajne, slovenske in hrvatske plošče. Novost! Premer 30 cm, K 4-50.
Neprekosljivi gramofoni z zelo močnim glasom z jamstvom, kože, trobila stroji, ročaji.

Bogomil Pino
== urar in zlatar ==
Trst, ulica Vincenzo Bellini št. 13
nasproti cerkvi sv. Antona novega
Bogat izbor ur vsake vrste, kakor tudi urabnov, prstanov z dijamanti in brez dijamantov, ženske verižice, zlate in srebrne za moške. vse po konkurenčnih cenah

POZOR! Odprla se je nova
čevljarska delavnica.
Izdelujejo se vsake vrste čevlji; poprave se izvršujejo hitro. Cene zmerne. Izdelujejo se tudi gornji deli za čevljarje na ducat in po meri. — Udano se priporoča
Mihael Hučič
Trst, Salita del Promontorio 3.

Prodajalnica ur in dragocenosti
G. Bucher
(ex drug Dragotina Vekjota)
Trst (nasproti prejšnje prodaj. D. Vekjet) **Corso št. 36.**
Bogati izbor zlatanine, srebrnine, dragocenosti in žepnih ur. Kupuje in menja staro zlato in tudi srebro z novimi predmeti. — Sprejema naročbe in popravlja vsakovrstne srebrnine, zlatanine, kakor tudi žepne ure.
DELO SOLIDNO. CENE ZMERNE.

UMETNI ZOBJE
Plombiranje zobov
Izdiranje zobov brez vsake bolečine
= vsake bolečine =
Dr. J. Čermák V. Tuscher
zobozdravnik konces. zobni tehnik
TRST
ulica della Caserma šte. 13, II. n.

Čevljarnica „Alla Sartorella“ - Trst
Velika izbira vsakovrstnih čevljev za moške, ženske in otroke. Blago izvratno in CENE ZMERNE.

Slovensko gledališče.

Pričetek VI. sezone stalnega slovenskega gledališča v Trstu in desetletnega delovanja „Dramatičnega društva“ v Trstu stoji pred durmi. V nedeljo se otvori ob najboljših avspicijah sezona, ki znači velik korak naprej. Ni čuda torej, da vlada vsepovsod največje zanimanje.

Kakor se spodobi slovanskemu odru, prične sezona s slovanskim umotvorom, in sicer z rusko dramo

„MOLOH“

za katero je ruski dramatik Birinski zajel snov iz novodobnega ruskega političnega življenja.

Ta predstava velja za abonente A in C. Program prihodnjih predstav je sledeči: v četrtek, dne 3. oktobra Fiers-Calvalletova veseloljra „Ljubezni bedi“ (L' amour veille); v nedeljo, dne 6. oktobra, J. Straussova opereta „Cigan baron“.

Tržaška mala kronika.

Trst, 25. septembra 1912.

S polenom. Voznik Fran Gullč je včeraj vozil voz gramoza, kar se mu je hotel 53letni dninar Ivo Ferri, stanujoč v ulici Ponziana št. 53, vsesti na voz. Gullču to ni bilo všeč in ga je gonil z voza. Ker pa beseda ni izdala, je pograbil poieno, ki ga je imel na vozu, in udaril z njim Ferrija po glavi ter ga poškodoval na levem očesu. Na Ferrijevo vpitje je prišel stražnik in aretiral Gullča.

Žepni tat. Aretiran je bil 17letni brezposelni mehanik Josip Rinaldi iz Buji, stanujoč v ul. Ponziana št. 54, v bližini nove ribnice, ker so ga našli, ko je preiskoval žepce delavskih jopičev, ki so jih imeli delavci shranjene v tamošnji lopi.

Izgubil je včeraj neki Karel Kikinger listnico s svoto 240 K, hranilnično knjižico s pooblastilom, izdanim mu po tvrdki R. Avenarius. Pošteni najditelj naj odda listnico na policiji, kjer dobi primerno nagrado.

Obešenega so našli danes jutraj ob 10 in pol na Opčinah nekega Josipa Rizottija, uradnika pri avtomobilski družbi, stanujočega pri Sv. Jakobu št. 12, ki so ga pogrešali že včeraj.

Loterijske številke, izžrebane dne 25. septembra:

Table with 5 columns: Praga, Lvov, and numbers 12, 2, 6, 68, 39, 35, 48, 11, 88, 18.

Društvene vesti.

Člani nove konsumne gostilne se opozarjajo, da odlej lahko vplačujejo svoje deleže vsako soboto ob 8 pri blagajniku v gostilni v ul. Lazzareto vecchio št. 31. Ob enem se tedaj sprejemajo tudi novi člani.

Šentjakobska CM podružnica vabi nocoj na redno sejo ob 8 in pol zvečer v prostorih Kjarbola Zg. 11.

Nar. del. organizacija.

Zidarji! Nar. del. organizacija vas vabi na javen shod, ki bo danes (četrtek) ob 7 zvečer v društveni dvorani NDO, ul. sv. Frančiška 2.

Dnevni red: Posredovalnica dela. Priidite vsi!

Delavci plavčev in čistilnice petroleja v Škednju! Narodna delavska organizacija vas vabi na društveni shod, ki bo jutri (petek) ob 7 zvečer v prostorih „Gospod društva“ v Škednju.

Skupina NDO „Lloydov arsenal“ Vsi delavci Lloydovega arzenala so vabljeni na sestanek, ki bo danes (četrtek) ob 8 zvečer v novih društvenih prostorih pri Sv. Jakobu.

Skupina NDO „Sv. Marko“. V soboto ob 5 popoldne važen sestanek v novih društvenih prostorih pri Sv. Jakobu. Ker gre za priprave glede občnega zbora skupine, pričakujemo obilne udeležbe.

Veselica delavcev Lloydovega arzenala, članov NDO, se bo vršila, kakor nameranjeno, 29. t. m., v gostilni „pri Tirolcu“ Ob 2 pop. bo odhod izpred kons. društva „Jadrana“ z godbo in zastavo. Veselica se prične ob 3 popoldne. Slovenski delavci! Udeležite se veselice tovarišev v Lloydovem arzenalu polnoštevilo!

Zidarska skupina NDO sklicuje za soboto, 28. t. m., ob 8 1/2 zvečer jsven shod kons. društva v Ricmanjah.

Obrambna razstava. Centralni odbor NDO opozarja člane na obrambno razstavo, ki se nahaja v „Narodnem domu“. Vstopnina za člane NDO je znižana in stane 10 vin. za osebo.

Potrebno je, da prinese vsak član člansko knjižico s seboj.

Skupina N. D. O. „Lloydov arsenal“ sklicuje za soboto, 28. septembra ob 7 zvečer

JAVEN SHOD

v novih društvenih prostorih pri Sv. Jakobu.

DNEVNI RED: Protest proti nepravilnemu odpuščanju delavstva v Lloydovem arzenalu. — Roroča tudi državni poslanec g. dr. Rybář.

Delavci, dnevni red je važen, zato naj ne manjka nihče!

ODBOR.

Vesti iz Goriške.

Podružnica NDO v Gorici priredi dne 6. oktobra t. l. vlasko trgatve. Svira godba NDO. Natančen spored in uro naznanimo pravočasno.

Volitve v goriški mestni svet. Pri dopolnilnih volitvah v goriški mestni svet volijo volilci III. razreda dne 30. t. m. oni II razreda 3 oktobra in oni I. razreda 5. oktobra. Ako bi se kakemu izmed naših volilcev ne poslalo volilne glasovnice, naj se takoj obrne na magistrat, kjer naj jo zahteva. Vsa nadaljna potrebna navodila do bodo volilci na volilnih shodih, katere se bodo v kratkem sklicale.

Novi delavski vlaki Nabrežina-Gorica. S 1. oktobrom t. l. bodo uvedeni trije posebni delavski vlaki za delavce, zaposlene v kamenolomih v Bivijl in raznih tovarnah na črti Nabrežina-Gorica. Ti vlaki bodo imeli vozove II. in III. razr. in se jih bodo mogli posluževati tudi drugi potniki.

Urniki je sledeči:

Table with 4 columns: Vlaka št., odhod, prihod, and times for Nabrežina Gz. vlaki.

S tedenskimi delavskimi voznimi listki se sme voziti samo s temi vlaki. Samo med Gorico in Krminom se sme potovati z vlaki št. 1021 in 1012 tudi s tedenskimi delavskimi voznimi listki. Poleg tega so omenjeni vozni listki iz Krmina, Caprive, Moše in Ločnika, veljavni tudi za vse postaje črte Gorica-Nabrežina z vlakom št. 1012, ker se od teh postaj ni možno poslužiti vlaka št. 1012 b.

Vlaka št. 1021 a in 1012 b vozita vsak dan, izvemši nedelj in praznikov.

Južna železnica nam je doposlala tozadevni razglas le v nemškem jeziku, a mi smo se v interesu našega delavstva potrudili, da smo razglas prevedli v slovenščino. Opozarjamo pa inšpektorat, da bi ne le čisto navadna vljudnost napram slovenskemu potujočemu občinstvu zahtevala, da objavlja svoje razglase tudi v slovenskem jeziku, temveč bi to bila dolžna tudi v smislu tozadevnih, za železnico veljavnih predpisov.

Našim vinogradnikom je država dovolila letos 75 000 K brezobrestnega posojla. V to svrhu je že dežela dala na razpolago 50.000 K, kar je vsekakor svota s katero se bo de rešilo marsikatero vinogradnike iz zagat in se jih bo bodrilo k novemu delu.

Druge slovenske dežele

Novoustanovljena podružnica „Slov. plan. društva“ v Vipavi priredi v soboto dne 28. t. m. koncert z bogatim vsposredom v prid kočje na Nanosu. Koncert bo v dvorani hotela Adrija v Vipavi.

Velika zaloga dvokoles in kmetijskih strojev, gramofonov, orkestronov pri B. tjele - u. Gorica, Stolna ulica št. 2 in 4. Mehanična delavnica. — Prodaja na obroke. Ceniti franko. Velika zaloga vsakovrstnih strojev rabljenih po ceni.

Išče se izarjen delavec čevljar za ženske. N. Kociancich, ul. Donato Bramante 8. 2048

Potnik, ki potuje po Goriškem in Kranjskem se išče proti dobri proviziji za razpoujanje jedilnega olja. — Ponudbe, z označenjem premetov, za katere se sedaj potuje, na poštne predal dvajsetdesem (27) Trst, Piazza Giuseppina. 2051

Učenca najmanj 16 letnega sprejemem tako za pekovsko obrt. Čeruigoj, Ferriera stev. 37. 2052

Odda se prazna soba v najem brez kuhinje. Ulica Ferriera 37, II. 2053

Na prodaj hiša - restavracija blizu mesta. Ugodni pogoji. — Naslov pove Edinost. 2022

Hiša in zemljišča se proda v Podgradu (Istra). Zglašiti se pri Bukovniku, Trst, ulica Gaspare Gozzi 3, IV. 2031

Potrebujem dnevno 300-400 litrov mleka svežega. Ponudbe pod „Societe“ Edinosti takoj. 1932

Služkinje in hlapci dobé zelo dobra mesta v posredovalnici ulica Barriera 7, II. Becher. 1935

Išče se hišna upraviteljica, ki ima nadzor vati tudi 2 otroka. Naslov pove inseratni oddelek Edinosti. 2041

Prodaja bombaževine, slik in dežnikov na mesečne obroke. Via Chiozza št. 16 I. nadstropje. Ivsn K l u n. 44

Sodi viski rabljeni od 100 do 650 litrov, novi od 100 do 700 litrov, tri po 20 hl se prodajo. Sodar, Campo Marzio št. 14. 2005

Motorje in avtomobile druge roke, vsakovrstne stroje, ter razno orodje itd. kupi F. B., Gorica, via Duomo 4. 2017

Knjigovoznica ANTON REPENŠEK je edina slovenska knjigovoznica v Trstu, ulica Cecilia št. 9. — Izdeluje vsa knjigovozska priporočila in fina dela točno in po konkurenčnih cenah. 171

Anton Krušič, krojaški mojster v Gorici, tekališče Frana Josipa št. 36, izdeluje obleke po meri v vsakem kroju. Sprejema tudi naročila izven Gorice. Pri naročilih sadostoje prana mera. V zalogi ima raznovrstno blago ter razpoliža uzorce na ogled. Cene zmjerne.

JOSIP STANTIČ, Trst, Piazza Rosario odlikovan z zlato kolajno in križem na svetovni razstavi v Rimu ZALAGATELJ ČEVLJEV c. kr. finančne straže za Trst, Koper in Pulo, c. kr. varnostne straže za Trst, okolico, Pulo in Gorico, skladišča c. kr. glavnega carinskega urada in drugih skladišč. Priporoča cenjenemu občinstvu svojo veliko in dobro poznano tovarno in trgovino čevljev za moške, ženske in otroke.

Restavracija Ražem Sp. Skofije priporoča nedeljskim izletnikom svoja izvrstna namizna vina in razne butiljke. — Dobra domača postrežba. — Oddaja sob za letoviščarje. Cene povsem zmjerne.

Prodaj večjo množino žlahtnih namiznih jabolok oddam pa tudi na željo manjše zaboje. — Cene ugodne Franjo Mlakar, Lesce Corenjsko

Nova pekarna in sladčičarna v Trstu A. JERIČ - Trst ul. Commerciale 328 (Pendice di Scorcola) Priporoča cenj. občinstvu svojo novo pekarno in sladčičarno. Dobi se večkrat na dan svež kruh in sladčice. Prepečenci in konfektura. — Likerji in raznovrstno vino v steklenicah.

Alojzija Boik Trst - ulica Belvedere št. 3 - Trst Trgovina delikates, kolonijalnega blaga in jestvin vseh vrst. Blago vedno sveže in prve vrste. Raznošilja se tudi po pošti in dostavlja na dom

Artistični fotografični zavod EZIO de ROTA - TRST ulica Barriera vecchia št. 27 (nasproti ekarni Picciola). — Fotografije na svetlem in motnem papirju, plastično in naravno izvršene. Povečanje vsake slike na olje, akvarel ali pastel. Specijaliteti: Dopisnice z artističnimi pozami 10 komadov 3 K. Zavod je od prt od 8 jutraj do 6 popoldne. Fotografira se ob kakoršnem si bodi vremenu.

V novem bazarju v ulici Belvedere št. 7 se dobi blago po konkurenčnih cenah. Posebno železne kuhinjske posode, porcelan in steklo kakor tudi velika zaloga igrač. Za obilen obisk se priporoča EMILJA NOVELLI

Zdravilno pivo dvojnega kvasa Vsi zdravniki ga priporočajo. Odlikovano na 7 razstavah: S. STEFAN Odlikovano na 7 razstavah: Glavna zaloga v Trstu, via Valdirivo št. 32. — Telefon št. 2201.

Mehanični zavod za cementno industrijo ARTURO MAYER, Tržič (Monfalcone) z uradom v Trstu, ulica S. Carlo 2 (TELEFON št. 20-93) proizvaja in prodaja po konkurenčnih cenah

Polne in prevrtane skaline, cevi za kanalizacijo in za dovode in odvode, krovne skrli, stopnjice itd. Ploščice za podove, enobarvne, risane in za terase. Zelo močni kamenčki za tlakovanje. — Koncesionirane posebnosti: Brušene ploščice za preylako in ploščice iz bisernice.

Zaloga sodčerkov za vino starih, že rabljenih, in novih, iz debelega lesa, z belim železom. Trst - ulica Padulina št. 19 - Trst

GOSTILNA N. D. O. v Trstu, ulica Carradori št. 18 ki jo sedaj vodi g. HINKO KOSIČ, se dobi vedno sveže pivo, prve vrste viron-teran, gorka in mrzla jedila ob vsakem času. Na razpolago več sob za prenočišče po nizkih cenah. — Priporoča se za obilen obisk.

Kron 6200!! AUTOMOBILI FORD 1911 Največja tovarna sveta. Izdelovanje letno 40.000 voz edinega tipa CHASSIS 20 HP šest raznih tipov koč. Kočja „FORD“ je najpopolnejša, najhitrejša in najekonomičnejša knj jih obstoji. — GENERALNI ZASTOPNIK ANTON SKERL . TRST Piazza Goldoni 10-11, Tel. 1734

PEKARNA v ul. Giulia št. 92. Vsak dan 3 krat svež kruh s prodajo jestvin in kolonijalnega blaga. Priporoča se lastnik slavnemu občinstvu v Trstu in okolici.

Veliko presenečenje! Nikoli več v življenju take prilike! 600 komadov za samo 3 K 80 v. Krasna pozlačena prec. ura na sidro z verižico, natančno idoča s triletnim jamstvom, moderna svilen kravatna za gosp. de, 3 komadi finih žepnih rut, 1 kras. gosp. prstan, s ponar. kamnom, 1 krasna eleg. damska garnitura, obstoječa iz krasnega koljeja iz orient. biserov, mod. damski okrasak s patetno zapono, 2 eleg. damski zapestnici, 1 par ubanov, 1 krasno toaletno žepno zrcalo, 1 usnjata denarnica, 1 par manšetnih gumbov, 3 stop. double, 4 pat. zapono, 1 eleg. album za razglednice, najlepše na svetu, 3 šaljiivi predmeti, velika veselost za stare in mlade, 1 ljubimski spisovnik za gospode in dame, 20 kom. korespondenčnih predmetov in še 500 rabljivih, potrebnih predmetov. Vse skupaj z uro vred ki je sama toliko vredna, stane 3 kr. ne 80 vin. Pošilja proti povzetju dunajska razpoložljiva trvdica Ch Jungwirth, Krakovo št. 47

NB. Pri naročbi dveh zavojev se priloži angleška brivna britev prve vrste. Za neugajajoče se vrne denar.